Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

28 päivänä marraskuuta 2017*

Ennakkoratkaisupyyntö – Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettava pakollinen vakuutus – Direktiivi 72/166/ETY – 3 artiklan 1 kohta – Käsite ”ajoneuvojen käyttö” – Maatilalla tapahtunut onnettomuus – Onnettomuus, johon oli osallisena paikallaan oleva traktori, jonka moottori oli käynnissä kasvinsuojeluaineen sumuttamiseen tarkoitetun pumpun käyttämiseksi

Asiassa C-514/16,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Tribunal da Relação de Guimarães (Guimarãesin ylioikeus, Portugali) on esittänyt 23.6.2016 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 3.10.2016, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

**Isabel Maria Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade** ja

**Fausto da Silva Rodrigues de Andrade**

vastaan

**José Manuel Proença Salvador,**

**Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA** ja

**Jorge Oliveira Pinto,**

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti A. Tizzano, jaoston puheenjohtajat M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, C. G. Fernlund ja C. Vajda sekä tuomarit J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev (esittelevä tuomari), C. Toader, M. Safjan, D. Šváby ja A. Prechal,

julkisasiamies: Y. Bot,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Isabel Maria Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade ja Fausto da Silva Rodrigues de Andrade, edustajanaan L. Ferreira, advogado,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja S. Jaulino,

* Oikeudenkäyntikieli: portugali.

– Viron hallitus, asiamiehenään N. Grünberg,

– Irlanti, asiamiehinään L. Williams, G. Hodge, M. Browne ja A. Joyce, avustajinaan C. Toland, SC, G. Gibbons, BL, ja J. Buttimore, BL,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään V. Ester Casas,

– Latvian hallitus, asiamiehinään I. Kucina ja G. Bambāne,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään G. Brown, avustajanaan A. Bates, barrister,

– Euroopan komissio, asiamiehinään M. França ja K.-P. Wojcik,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

**tuomion**

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24.4.1972 annetun neuvoston direktiivin 72/166/ETY (EYVL 1972, L 103, s. 1; jäljempänä ensimmäinen direktiivi) 3 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa kantajina ovat Isabel Maria Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade ja Fausto da Silva Rodrigues de Andrade (jäljempänä yhdessä pariskunta Rodrigues de Andrade) ja vastaajina ovat José Manuel Proença Salvador, Crédito Agrícola Seguros – Companhia de Seguros de Ramos Reais SA (aiemmin Rural Seguros – Companhia de Seguros SA, jäljempänä CA Seguros) ja Jorge Oliveira Pinto ja jossa on kyse siitä, että pariskunta Rodrigues de Andrade on velvoitettu maksamaan korvaus José Manuel Proença Salvadorin kärsimästä vahingosta, joka johtuu hänen puolisonsa kuolemasta onnettomuudessa, johon oli osallisena traktori ja joka tapahtui maatilalla, jolla hänen puolisonsa työskenteli.

## Asiaa koskevat oikeussäännöt

3 Ensimmäinen direktiivi on korvattu moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavasta vakuutuksesta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaan saattamisesta 16.9.2009 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/103/EY (EUVL 2009, L 263, s. 11). Kun otetaan huomioon pääasiaan liittyvien tosiseikkojen tapahtumahetki, pääasiaan sovelletaan kuitenkin ensimmäistä direktiiviä.

4 Ensimmäisen direktiivin 1 artiklassa säädettiin seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

1. ’ajoneuvolla’ moottoriajoneuvoa, joka on tarkoitettu kulkemaan mekaanisella voimalla maata mutta ei raiteita pitkin, sekä kytkettyä tai irrallista perävaunua;

_ _”

5 Saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on toteutettava, jollei 4 artiklasta muuta johdu, tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella. Vakuutetun vastuun laajuus sekä vakuutusturvan ehdot määräytyvät näiden toimenpiteiden mukaisesti.”

6 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltio voi poiketa 3 artiklasta, jos kyseessä ovat:

– –

b) tietyntyyppiset ajoneuvot tai erityistyyppisellä rekisterikilvellä varustetut ajoneuvot; kyseisen jäsenvaltion on laadittava luettelo tällaisista ajoneuvotyypeistä tai ajoneuvoista ja [toimitettava] se tiedoksi muille jäsenvaltioille ja komissio[lle].

– –”

**Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset**

7 Pariskunta Rodrigues de Andradella on maatila Sabrosassa (Portugali).

8 José Manuel Proença Salvadorin puoliso, Maria Alves, oli heidän palveluksessaan osa-aikaisena maataloustyöntekijänä. Hän työskenteli näin ollen pariskunta Rodrigues de Andraden johdossa, ohjauksessa ja valvonnassa.

9 Maria Alves levitti 18.3.2006 kasvinsuojeluainetta pariskunta Rodrigues de Andraden viinitilan viiniköynnöksille tilan pengerretyssä rinteessä.

10 Kasvinsuojeluaine oli sumutussäiliössä, joka oli liitetty ja nostettu maataloustraktorin perään (jäljempänä kyseinen traktori). Traktori oli paikallaan päällystämättömällä tiellä, mutta sen moottori oli käynnissä kasvinsuojeluaineen sumuttamiseen tarkoitetun pumpun käyttämiseksi. Traktorin painon, moottorin ja sumutuspumpun aiheuttaman tärinän ja pumpusta lähteneen kasvinsuojeluaineen siirtämiseen käytetyn letkun – jota muun muassa Maria Alves käsitteli – käsittelyn sekä tuolloisen rankan sateen vaikutuksesta maa petti kyseisen traktorin alta. Traktori suistui alapuolisille penkereille, kääntyi ylösalaisin ja eteni kohti alapuolisilla penkereillä olleita neljää työntekijää, jotka olivat levittämässä kasvinsuojeluainetta viiniköynnöksille. Maria Alves jäi kyseisen traktorin alle, minkä seurauksena hän kuoli.

11 Kyseinen traktori oli rekisteröity Jorge Oliveira Pinton vaimon Nair Morais da Silva Pinton nimiin. Jorge Oliveira Pinto oli pariskunta Rodrigues de Andraden tilanhoitaja ja näin ollen Maria Alvesin esimies.

12 Nair Morais da Silva Pinto oli tehnyt CA Segurosin kanssa vakuutussopimuksen, joka koskee ”traktoreita ja maatalouskoneita”.

13 Isabel Maria Pinheiro Vieira Rodrigues de Andrade oli tehnyt toisen vakuutusyhtiön kanssa sopimuksen, joka kattaa hänen vastuunsa työtapaturmista. Tämä vakuutusyhtiö maksoi Maria Alvesin leskelle José Manuel Proença Salvadorille korvauksen Maria Alvesin kuoleman aiheuttaneesta onnettomuudesta johtuvasta aineellisesta vahingosta.

14 José Manuel Proença Salvador on nostanut tuomioistuimessa kanteen, jossa hän vaatii joko pariskunta Rodrigues de Andraden, Jorge Oliveira Pinton ja Nair Morais da Silva Pinton velvoittamista yhteisvastuullisesti tai CA Segurosin, jos tämän yhtiön katsotaan olevan velvollinen maksamaan korvauksia tällaisesta tapaturmasta, velvoittamista korvaamaan onnettomuudesta aiheutunut henkinen kärsimys.

15 Alimman oikeusasteen tuomioistuin hyväksyi José Manuel Proença Salvadorin vaatimuksen osittain. Se velvoitti Jorge Oliveira Pinton ja pariskunta Rodrigues de Andraden yhteisvastuullisesti maksamaan osan vaadituista määristä mutta hylkäsi tämän vaatimuksen siltä osin kuin se oli kohdistettu Nair Morais da Silva Pintoon ja CA Segurosiin sillä perusteella, että kyseinen traktori ei ollut osallisena liikenneonnettomuudessa, josta maksetaan korvauksia moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavan vakuutuksen (jäljempänä pakollinen liikennevakuutus) nojalla, koska tämä onnettomuus ei tapahtunut käytettäessä kyseistä traktoria liikennevälineenä.

16 Pariskunta Rodrigues de Andrade on valittanut tästä tuomiosta ennakkoratkaisua pyytäneeseen tuomioistuimeen Tribunal da Relação de Guimarãesiin (Guimarãesin ylioikeus, Portugali) ja esittää valituksensa tueksi, että onnettomuus, jonka uhri Maria Alves oli, tapahtui käytettäessä kyseistä traktoria maataloustyössä, joten siitä on maksettava korvauksia Nair Morais da Silva Pinton tekemän vakuutussopimuksen nojalla, riippumatta siitä, oliko tämä kone pysähdyksissä, pysäköitynä tai liikkeessä pariskunta Rodrigues de Andraden maatilan päällystämättömällä tiellä. Jorge Oliveira Pinto, joka myös on valittanut kyseisestä tuomiosta, väittää muun muassa, että CA Segurosin kanssa tehty vakuutussopimus kattaa yksityisoikeudellisen vastuun vakuutettuun ajoneuvoon liitettyjen laitteiden aiheuttamista ja ajoneuvon käynnissä ollessa aiheutuneista vahingoista.

17 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa, että alimman oikeusasteen tuomioistuimen tuomio on Supremo Tribunal de Justiçan (ylin tuomioistuin, Portugali) sellaisen oikeuskäytännön mukainen, jonka mukaan on niin, että jotta tapaturma voidaan katsoa liikenneonnettomuudeksi, siihen osallisen ajoneuvon on oltava liikkeessä onnettomuuden sattuessa ja ulkopuolisten kärsimien vahinkojen on aiheuduttava tästä liikkeestä.

18 Supremo Tribunal de Justiça katsoi 17.12.2015 antamassaan tuomiossa, joka annettiin asiassa, jossa kuolemaan johtaneen onnettomuuden aiheuttanut maataloustraktori oli ollut tuolloin paikallaan ainoastaan siihen kytketyn silppurin ollessa toiminnassa, ettei tällaista onnettomuutta voitu pitää liikenneonnettomuutena, koska yhtäältä tämä traktori ei ollut liikkeessä eikä sitä käytetty tätä varten ja toisaalta sen ainoa käyttötarkoitus tapaturman tapahtuessa oli silppurin käyttäminen.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa lisäksi, että 4.9.2014 annetussa tuomiossa Vnuk (C-162/13, EU:C:2014:2146), joka koski maataloustraktorin peruuttamista, unionin tuomioistuin totesi, että käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin kuuluu kaikenlainen ajoneuvon tavanomaista käyttötarkoitusta vastaava käyttö. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämän tuomion taustalla olevan asian olosuhteiden perusteella voidaan katsoa, että ajoneuvon tavanomainen käyttötarkoitus on olla liikkeessä.

20 Unionin tuomioistuin ei ole ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kuitenkaan vielä lausunut siitä, kattaako käsite ”ajoneuvojen käyttö” myös ajoneuvon käyttämisen voimanlähteenä ilman, että se samalla liikkuu.

21 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan olemassa on ”monikäyttöisiä” ajoneuvoja, joita voidaan käyttää sekä liikennevälineenä että pelkkänä voimanlähteenä ja jotka sellaisinaan saattavat aiheuttaa vahinkoja ulkopuolisille paitsi silloin, kun ne ovat liikkeessä, myös silloin, kun niitä käytetään niiden ollessa paikallaan koneena voiman tuottamiseen.

22 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii siis sekä pakollista liikennevakuutusta koskevassa unionin lainsäädännössä noudatetun uhrien suojelun tavoitteen että tarpeen taata unionin oikeuden yhdenmukainen soveltaminen valossa, onko perusteltua jättää käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” soveltamisalan ulkopuolelle tilanne, jossa paikallaan olevaa ajoneuvoa käytetään tavanomaisessa käyttötarkoituksessaan voimanlähteenä muun työn toteuttamiseksi, kun tällainen käyttö voi aiheuttaa vakavia ja jopa kuolemaan johtavia onnettomuuksia.

23 Tässä tilanteessa Tribunal da Relação de Guimarães on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Kattaako [ensimmäisen direktiivin] 3 artiklan 1 kohdan mukainen pakollinen liikennevakuutus ajoneuvojen käytön kaikissa julkisissa tai yksityisissä paikoissa yksinomaan silloin, kun ne ovat liikkeellä, vai myös silloin, kun ne ovat paikallaan mutta moottori on käynnissä?

2) Kattaako tämän [ensimmäisen direktiivin] 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu käsite ’ajoneuvojen käyttö’ maataloustraktorin, joka on paikallaan päällystämättömällä maatilan tiellä ja jota käytetään tavanomaiseen tapaan maataloustöissä (kasvinsuojeluaineen levittäminen viiniviljelmälle) moottorin käydessä kasvinsuojeluainesäiliön pumpun käyttämiseksi ja joka näissä olosuhteissa

– traktorin painon

– traktorin moottorin ja traktorin perässä olleen kasvinsuojeluaineen sumutuspumpun aiheuttaman tärinän ja

– rankkasateen

yhteisvaikutuksesta aiheutuneen maanvyörymän vuoksi suistui alaspäin osuen neljään traktorin alapuolisilla penkereillä kasvinsuojeluainetta levittäneeseen työntekijään sillä seurauksella, että kasvinsuojeluaineen sumutusletkua pidellyt työntekijä kuoli?

3) Jos edeltävään kahteen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [ensimmäisen direktiivin] 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ’ajoneuvojen käyttö’ tällainen tulkinta esteenä sellaiselle kansalliselle säännökselle (ajoneuvojen pakollisesta liikennevakuutuksesta 21.8.2007 annetun asetuksen nro 291/2007 (Decreto-Lei n.º 291/2007 que aprova o regime do sistema do seguro obrigatório de responsabilidade civil automóvel; jäljempänä asetus nro 291/2007) 4 §:n 4 momentti), jonka mukaan direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu vakuutus ei ole pakollinen silloin, kun ajoneuvoa käytetään ainoastaan maataloudessa tai teollisessa toiminnassa?”

24 Unionin tuomioistuimen kirjaamoon 18.4.2017 jättämällään kirjeellä Irlanti pyysi Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 16 artiklan kolmannen kohdan nojalla, että unionin tuomioistuin kokoontuisi suurena jaostona.

## Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

### *Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys*

25 Ensimmäisellä ja toisella kysymyksellään, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin kuuluu tilanne, jossa traktori, joka oli paikallaan maatilan päällystämättömällä tiellä ja jonka moottori oli käynnissä tähän traktoriin kiinnitetyn, kasvinsuojeluaineen sumuttamiseen tarkoitetun pumpun käyttämiseksi, useiden tekijöiden

eli traktorin painon, sen moottorin ja pumpun aiheuttaman tärinän ja rankkasateen yhteisvaikutuksesta aiheutuneen maanvyörymän vuoksi suistui alaspäin ja aiheutti näin maatilalla työskennelleen henkilön kuoleman.

26 Nämä kysymykset perustuvat olettamaan, jonka mukaan tämän tuomion 12 kohdassa tarkoitetun, Nair Morais da Silva Pinton tekemän kyseistä traktoria koskevan vakuutussopimuksen tarkoituksena on kattaa yksinomaan traktorin liikenteessä käyttämiseen liittyvä yksityisoikeudellinen vastuu. Tämän olettaman pohjalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, voidaanko edeltävässä tuomion kohdassa kuvattua tilannetta luonnehtia ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuun kyseisen ajoneuvon käyttämiseen liittyväksi onnettomuudeksi vai ei.

27 Tämän täsmennyksen jälkeen on muistutettava, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava, jollei kyseisen direktiivin 4 artiklasta muuta johdu, tarvittavat toimenpiteet sen varmistamiseksi, että sellaisten ajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta on otettu liikennevakuutus, joilla on pysyvä kotipaikka sen alueella.

28 Aluksi on todettava, että kyseessä olevan kaltainen maataloustraktori kuuluu kyseisen direktiivin 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitetun ajoneuvon käsitteen piiriin, koska se vastaa ”moottoriajoneuvoa, joka on tarkoitettu kulkemaan mekaanisella voimalla maata mutta ei raiteita pitkin”.

29 Tässä yhteydessä on huomautettava, että tämä määritelmä on riippumaton siitä, mihin kyseistä ajoneuvoa käytetään tai voidaan käyttää. Niinpä sillä, että traktoria voidaan tietyissä tilanteissa käyttää maatalouskoneena, ei ole vaikutusta siihen toteamukseen, että tällainen ajoneuvo vastaa ensimmäisen direktiivin 1 artiklan 1 alakohdassa olevaa ajoneuvon käsitteen määritelmää (tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 38 kohta).

30 Unionin tuomioistuimelle esitetystä asiakirja-aineistosta ilmenee, että kyseisen traktorin pysyvä kotipaikka on jäsenvaltion alueella eikä sitä koske tämän direktiivin 4 artiklan mukaisesti säädetty poikkeus.

31 Saman direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta käsitteestä ”ajoneuvojen käyttö” on huomautettava, ettei tätä käsitettä voida jättää kunkin jäsenvaltion arvioitavaksi, vaan se on unionin oikeuden itsenäinen käsite, jota on tulkittava ottaen huomioon muun muassa tämän säännöksen asiayhteys ja säännöstöllä, johon se kuuluu, tavoiteltu päämäärä (ks. vastaavasti tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 41 ja 42 kohta).

32 Ensimmäinen direktiivi on osa sellaisten direktiivien muodostamaa kokonaisuutta, joilla on asteittain täsmennetty jäsenvaltioille moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän yksityisoikeudellisen vastuun alalla kuuluvia velvollisuuksia. Ensimmäisen direktiivin ja moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 30.12.1983 annetun toisen neuvoston direktiivin 84/5/ETY (EYVL 1984, L 8, s. 17) johdanto-osista ilmenee, että direktiiveillä pyritään ensinnäkin sekä ajoneuvojen, joiden pysyvä kotipaikka on Euroopan unionin alueella, että niiden kyydissä olevien henkilöiden vapaan liikkuvuuden varmistamiseen ja toiseksi sen takaamiseen, että näillä ajoneuvoilla aiheutetuista liikennevahingoista kärsineet saavat samanlaisen kohtelun riippumatta siitä, missä unionin alueella onnettomuus on tapahtunut (ks. vastaavasti tuomio 9.6.2011, Ambrósio Lavrador ja Olival Ferreira Bonifácio, C-409/09, EU:C:2011:371, 23 kohta; tuomio 23.10.2012, Marques Almeida, C-300/10, EU:C:2012:656, 26 kohta ja tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 50 kohta).

33 Lisäksi pakollista liikennevakuutusta koskevan unionin säännöstön kehitys osoittaa, että unionin lainsäätäjän tavoitteena on vakiintuneesti ollut ajoneuvojen aiheuttamien onnettomuuksien uhrien suojaaminen ja että se on myös jatkuvasti vahvistanut tällaista suojaa (ks. vastaavasti tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 52–55 kohta).

34 Unionin tuomioistuin on todennut tässä asiayhteydessä, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että siinä esiintyvä käsite ”ajoneuvojen käyttö” ei rajoitu tieliikennettä koskeviin tilanteisiin eli liikkumiseen yleisillä teillä vaan sen piiriin kuuluu kaikenlainen ajoneuvon tavanomaista käyttötarkoitusta vastaava käyttö (ks. vastaavasti tuomio 4.9.2014, Vnuk, C-162/13, EU:C:2014:2146, 59 kohta).

35 Edellä esitetystä seuraa yhtäältä, että käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” ulottuvuus ei riipu sen alueen tai maaperän ominaisuuksista, jolla moottoriajoneuvoa käytetään.

36 Millään pakolliseen liikennevakuutukseen liittyvien direktiivien säännöksellä ei myöskään rajoiteta vakuuttamisvelvollisuuden ja sillä moottoriajoneuvojen aiheuttamien onnettomuuksien uhreille annettavan suojan laajuutta niin, että ne kattaisivat vain näiden ajoneuvojen käyttämisen tietyllä alueella tai maaperällä taikka tietyillä teillä.

37 Toisaalta on korostettava, että ensimmäisen direktiivin 1 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuja moottoriajoneuvoja on niiden ominaisuuksista riippumatta tarkoitus käyttää tavanomaisesti liikennevälineinä.

38 Tämän seurauksena direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin kuuluu kaikenlainen ajoneuvon käyttäminen liikennevälineenä.

39 Tältä osin yksin se, että onnettomuuteen osallisena ollut ajoneuvo oli paikallaan onnettomuuden sattuessa, ei sulje pois sitä, että ajoneuvon käyttäminen tuolla hetkellä voi kuulua sen käyttöön liikennevälineenä ja tämän vuoksi ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin. Tältä osin ratkaisevaa ei myöskään ole se, oliko ajoneuvon moottori onnettomuuden sattuessa käynnissä vai ei.

40 Sellaisten ajoneuvojen osalta, joita – kuten kyseistä traktoria – voidaan sen lisäksi, että niitä käytetään tavanomaisesti liikennevälineinä, käyttää tietyissä tilanteissa työkoneina, on määritettävä, käytettiinkö sellaisen onnettomuuden sattuessa, johon tällainen ajoneuvo oli osallisena, tätä ajoneuvoa pääasiallisesti liikennevälineenä, jolloin tämä käyttäminen kuuluu direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin, vai työkoneena, jolloin kyseinen käyttäminen ei kuulu tämän käsitteen piiriin.

41 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen toimittamista tiedoista ilmenee, että onnettomuuden, johon kyseinen traktori oli osallisena, sattuessa kyseistä traktoria käytettiin voimanlähteenä siihen kiinnitetyn kasvinsuojeluaineen sumuttamiseen tarkoitetun pumpun käyttämiseksi tämän kasvinsuojeluaineen levittämiseksi maatilan viiniviljelmille. Ellei varmistuksista, jotka ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on toteutettava, muuta ilmene, tällainen käyttö liittyy pääasiallisesti tämän traktorin käyttämiseen työkoneena eikä liikennevälineenä eikä se tämän vuoksi kuulu ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin.

42 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen ja toiseen kysymykseen on vastattava, että ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei siinä tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin kuulu tilanne, jossa maataloustraktori oli osallisena onnettomuudessa, kun traktorin pääasiallisena tehtävänä ei tämän onnettomuuden sattuessa ollut sen käyttäminen liikennevälineenä vaan se, että se oli työkoneena kasvinsuojeluaineen sumuttamiseen tarkoitetun pumpun käyttämiseen tarvittava voimanlähde.

*Kolmas kysymys*

43 Kolmannella kysymyksellään ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii selvittämään, onko ensimmäisen direktiivin 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että se on esteenä asetuksen nro 291/2007 4 §:n 4 momentin kaltaiselle kansalliselle säännökselle, jonka mukaan vastuuvakuutus ei ole pakollinen silloin, kun ajoneuvoa käytetään ”ainoastaan maataloudessa tai teollisessa toiminnassa”.

44 Tässä yhteydessä on muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen niiden oikeudellisten seikkojen ja tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi jättää tutkimatta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisupyynnön ainoastaan, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 20.7.2017, Piscarreta Ricardo, C-416/16, EU:C:2017:574, 56 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

45 Nyt käsiteltävässä asiassa Maria Alvesin kuoleman aiheuttanut onnettomuus tapahtui, kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, 18.3.2006 eli yli vuosi ennen asetuksen nro 291/2007 antamista.

46 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ei ilmene, että tämä asetus aiheuttaisi takautuvia vaikutuksia tai että sen 4 §:n 4 momentin sääntöä sovellettaisiin pääasiassa jollain muulla perusteella. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole selittänyt syitä, joiden vuoksi se katsoo, että vastaus sen esittämään kolmanteen kysymykseen on tässä yhteydessä tarpeen sen käsiteltävänä olevan asian ratkaisemiseksi.

47 Portugalin hallituksen unionin tuomioistuimen esittämään kysymykseen antamasta kirjallisesta vastauksesta ilmenee lisäksi, ettei pääasian tosiseikkoihin sovellettu ratione temporis asetusta nro 291/2007 vaan moottoriajoneuvojen pakollisesta liikennevakuutuksesta 31.12.1995 annettua asetusta nro 522/85 (Decreto-Lei nº 522/85 – Seguro Obrigatório de Responsabilidade Civil Automóvel), sellaisena kuin se on muutettuna.

48 Näissä olosuhteissa on ilmeistä, että kolmas kysymys on hypoteettinen, ja se on näin ollen jätettävä tutkimatta.

**Oikeudenkäyntikulut**

49 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

**Moottoriajoneuvojen käyttöön liittyvän vastuun varalta otettavaa vakuutusta ja vakuuttamisvelvollisuuden voimaansaattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 24.4.1972 annetun neuvoston direktiivin 72/166/ETY 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, ettei siinä tarkoitetun käsitteen ”ajoneuvojen käyttö” piiriin kuulu tilanne, jossa maataloustraktori oli osallisena onnettomuudessa, kun traktorin pääasiallisena tehtävänä ei**

**tämän onnettomuuden sattuessa ollut sen käyttäminen liikennevälineenä vaan se, että se oli työkoneena kasvinsuojeluaineen sumuttamiseen tarkoitetun pumpun käyttämiseen tarvittava voimanlähde.**

Allekirjoitukset